

**Ion Costaş, Transnistria, 1989-1992.
Cronica unui război „nedeclarat”
- recenzie -**

dr. Sorin Aparaschivei
sapaschivei@dcti.ro

Semnalăm apariția la Editura „RAO”, București, 2012, a lucrării *Transnistria, 1989-1992. Cronica unui război „nedeclarat”*, scrisă de Ion Costăș¹, o descriere fascinantă și obiectivă a istoriei evenimentelor anilor 1989-1992 din Republica Moldova. Conștient că „vorba zboară, scrisul rămâne”, autorul constată, cu amărăciune, că multe din faptele acelor ani fierbinți au fost date definitiv uitării sau sunt amintite vag, iar scrise sunt foarte puține. Materialele de arhivă au fost parțial distruse, o parte din acestea fiind pierdute.

Cum „pata albă” din istoria Republicii Moldova nu a fost completată, *Transnistria, 1989-1992. Cronica unui război „nedeclarat”* se dorește o cercetare a evenimentelor referitoare la stabilirea independenței acestui stat și a războiului tragic ce a urmat pentru integritatea lui, creării structurilor de securitate și apărare din țară – Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Apărării. Cartea se bazează pe amintirile personale ale autorului, mărturii ale veteranilor de război și materiale din arhiva personală, inclusiv rapoartele agenților care au dezvăluit multe secrete de culise, intrigi și evenimente obscure de fundal.

Ion Costăș ne prezintă în detaliu asediul Ministerului Afacerilor Interne de la 10 noiembrie 1989, campania desfășurată de voluntari spre Comrat, ciocnirea de pe podul de la Dubăsari, invazia de la Bender, remanierele misterioase puse în aplicare de către al doilea secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist din Republica Moldova, Viktor

¹ Ion Costăș a fost primul general de aviație moldovean din URSS, fost comandant adjunct al Armatei a 14-a pe probleme de aviație militară, apoi cel dintâi ministru al Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Smirnov, și operațiunea secretă de arestare a liderului transnistrean Igor Smirnov, rolul lui Mircea Snegur în evenimentele rezonante ale anilor '90, dosarul Șoltoianu și pârgăile secrete utilizate în demiterea lui Mircea Druc, motivele de culise ale organizării campaniilor împotriva poliției, trădarea elitei moldovenești și multe altele...

Astfel, cititorul are privilegiul de a afla din surse primare (de exemplu, jurnalele președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al URSS, Anatoli Lukianov) cum s-a creat la Moscova autoproclamata republică transnistreană.

De asemenea, Ioan Costăș caută și răspunde la întrebările care frământă societatea dintre Nistru și Prut: A existat „coloana a cincea la Chișinău, cu legături la Tiraspol și Moscova? Cine a dat ordinele în situațiile de criză? Cine a câștigat capital politic în război? Unde s-au împărțit cele mai importante active ale complexului militaro-industrial al URSS din Republica Moldova? Cum se face că structurile de apărare și securitate ale țării au fost puse în serviciul unor politicieni și partide?

Așadar, pentru prima dată în existența Republicii Moldova, istoria acestui stat este documentată de către un martor ocular, Ion Costăș, primul general de aviație moldovean din URSS, fost comandant adjunct al Armatei a 14-a pe probleme de aviație militară, apoi cel dintâi ministru al Afacerilor Interne al Republicii Moldova independente.

Pentru Ion Costăș, este un „delict să se ridice întrebarea dacă Transnistria este parte legitimă a republicii Moldova”, deoarece „nu există și nu a existat vreodată niciun fel de *popor moldovenesc transnistrean*. (...) Promovarea identității transnistrene nu este altceva decât o copie a tezei privind *identitatea sovietică*: aceleași metode, aceleași imagini, același stil”.

La două decenii de la evenimente, autorul dedică această carte-eveniment celor căzuți în luptele pentru integritatea Republicii Moldova, constatând, cu regret, că jurnaliștii și politicienii, de pe ambele maluri ale Nistrului, îi desconsideră pe cei care, în perioada 1990-1992, nu au tăcut, nu au așteptat și nu s-au ascuns în mod laș în spatele altora, ci au apărut integritatea și indivizibilitatea noului stat.